

Educational Administration: Theory and Practice
2009, Vol. 15, Issue 59, pp: 451-469
Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi
2009, Cilt 15, Sayı 59, ss: 451-469

Okul Yöneticilerinin Yalnızlık ve Yaşam Doyum Düzeylerinin İncelenmesi

Ercan Yılmaz & Vicdan Altınok

Bu araştırma, okul yöneticilerinin yalnızlık duyguları ile yaşam doyumları arasındaki ilişkiyi ve bunların bazı değişkenler açısından incelenmesini amaçlamaktadır. Araştırmanın veri toplama grubunu, 2007 yılında Türkiye'nin İç Anadolu Bölgesinde görev yapan ilköğretim okullarında çalışan okul yöneticileri arasından tesadüfi küme örnekleme yoluyla seçilen toplam 530 ilköğretim okul yöneticisi oluşturmaktadır. Araştırmanın veri toplama sürecinde, okul yöneticilerinin yalnızlık düzeylerini belirlemek için UCLA Yalnızlık Ölçeği, yaşam doyum düzeylerini belirlemek için Yaşam Doyum Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde korelasyon ve ANOVA uygulanmıştır. Hizmet yılı değişkenine göre, okul yöneticilerinin yalnızlık puan ortalamaları anlamlı bir farklılık gösterirken yaşam doyumlarının puan ortalamaları anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Yine öğrenim düzeyi değişkenine göre, okul yöneticilerinin yaşam doyumlarının puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Yine öğrenim düzeyi değişkenine göre, okul yöneticilerinin yalnızlık puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Gelir düzeyi değişkenine göre, okul yöneticilerinin yalnızlık puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık bulunmazken, yaşam doyumlarının puan ortalamalarında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Araştırmanın son bulgusu ise; okul yöneticilerinin yalnızlık ile yaşam doyum düzeyleri arasında negatif yönlü bir ilişki vardır.

Anahtar Kelimeler: Okul yöneticisi, yalnızlık, yaşam doyumunu

Examining the Loneliness and the Life Satisfaction Levels of School Principals

The purpose of this study is to investigate the relationship between loneliness feelings of school principals and life satisfactions in terms of other variables. The study group consisted of 530 school principals in Central Anatolia Region in Turkey between 2006 and 2007. They were chosen by random cluster sampling method. UCLA Loneliness Scale and Life Satisfaction Scale were used to determine the loneliness and life satisfaction scales of the principals respectively. Pearson-product coefficients method and ANOVA test were applied for analyzing the data. The results indicated that while there is a significant difference between loneliness feelings of the school principals according to the service year variable, there is not for life satisfaction. According to income level variable, it is not observed a significant difference for the loneliness levels, however there is a significant difference for life satisfaction levels. The last finding of the study is that, there is a negative correlation between the loneliness and life satisfaction standards of the school principals.

Keywords: School principals, loneliness, life satisfaction.

Summary

Loneliness is an emotional state caused by the weak contact among the individuals and low level of the social interaction. According to Gün (2006) loneliness is a situation lived by the individuals' own will by reducing his or her interaction with the environment. Kozaklı (2006) claims that this manner poses a threat which may negatively affect the individual's own psychological, psychical and social integrity. As a result, loneliness can be defined as the individual's perception of the people in his or her environment as a threat, feeling high anxiety and going aside from others (Yalom, 1999).

Loneliness is a feeling which may affect an individual's whole life style. Loneliness can cause a person to feel alone and abandoned in the world, let her or him to think owning an aimless and ineffective life (Akgün, 2001). This feeling may affect the perception of their lives and the life satisfactions.

The life satisfaction is a psychological feature caused by the point of view of the people to the life, the expectations from the life and the meeting of those expectations can be expected to organizational life of the employees. Life consists of the time at work and out of the work. However life satisfaction is a situation and a perception of the situation when a person compares expectations and earnings. Life satisfaction arises with life expectations and satisfaction level of those expectations. Life satisfaction is assessing the quality of the life in the family, school, friends etc. and own criteria of the goods life (Christopher, 1999).

Happiness, motivation etc. are the indicators of good manner (Vara, 1999, Ozer and Karabulut, 2003). Veenhoven (1996) defines the life satisfaction as a quality of entire life and positive improvement level of live. If the life satisfaction is an improvement level of a person's whole aspects of life, a positive relation can be expected between life satisfaction and the loneliness feelings.

The purpose of this study is to explain the relation between school principals' loneliness feelings and life satisfaction, and analyze this relation by using other variables. In terms of the purpose of the study, the following questions were tried to be answered:

- 1) Do the average loneliness levels and life satisfactions points of school principles vary depending on (a) length of service, (b) academic background and (c) income level?
- 2) Is there a significant relation between the loneliness feelings and life satisfactions of the school principals?

Method

The study group consisted of randomly chosen 530 school principals, 12 female (% 2.3) and 518 male (% 97.7), whom worked between the years 2006 and 2007 in Central Anatolia Region of Turkey. For data collection on the loneliness level of

the principles, UCLA loneliness scale and on the life satisfaction level Life Satisfaction Scale were used. The adoption of Life Satisfaction Scale, developed by Diener, Emmons, Larssen, Griffin (1985) into Turkish was done by Kökner (1991). UCLA loneliness scale was developed by Russel and associates (1980) to describe the loneliness perception of a person. The higher score indicates the higher loneliness level. The validity and reliability study of the scale in Turkey was performed by Demir (1989). Person Product-Moment Correlation Coefficients' technique was used to test whether there was a significant relation between life satisfaction and loneliness level of school principals. Besides ANOVA test is used to examine if there was differences in loneliness level and life satisfaction by income level, level of education and years of experience. Tukey's multiple comparison test was used to examine between group differences.

Results and Conclusions

Results indicated that there were significant differences in loneliness level of principals by years experience ($F_{(2,527)}=4.685$; $p<0.05$), but there were no significant differences in life satisfaction level. Principals with 1-5 years of experience and more than 10 years of experience showed a higher level of loneliness compared to principals with 6-10 years of experience. There were also significant differences in loneliness level of principals by level of education $F_{(2,527)}=3.449$; $p<0.05$) and income level ($F_{(2,527)}=7.230$; $p<0.05$). Principals with a graduate level education showed a lower level of loneliness compared to principals with an undergraduate degree. Principals with a higher earning level also showed a lower level of loneliness.

Results indicated that principals' loneliness level is higher during the early years and after ten years. Young (1982) defines three types of time dependent loneliness; temporary, conditional and chronic loneliness. The chronic loneliness lasts two or more years (Roscoe and Skomski, 1989). The loneliness feeling may also change by years. This change may be reduced by building a social environment and a common organizational vision shared by others. A high level of loneliness feeling may also be due to aging. Because the studies show that, the loneliness feeling increases by the age (Quay, 2002 and Rokach, 2000).

The results of multiple comparisons showed that the loneliness level of principals with graduate degree was significantly lower than those having undergraduate or associate degrees. The low level of education may cause a feeling of loneliness for the individual (Sarıhan, 2007). It may be assumed that individuals with high level of education can express themselves better and build a social environment faster. The results of the study match with the findings of Batgün (2005), Tan (2000), Alkan (1996) and Kozaklı (2006). Individuals with a higher level of education also may have a higher level of self awareness and be able set more realistic goals and objectives. In turn, these may lead to an increased the life satisfaction.

Principals with a higher income showed a lower level of loneliness. As results also indicated, a moderate significant correlation ($-.37$; $p \leq .000$) between the life satisfaction and the loneliness, a relationship between income level and the loneliness was not surprising. Individuals may be able realize social expectations as income level increase. Other studies show that the life satisfaction is affected by wages (Rose, 2003). Economic power is an instrument to satisfy the needs of the individuals. Economic power is a valid criterion among success and respect (Gözüm, 1996). Loneliness is a negative feeling that was increased by the difference between desired social relations and present social relations (Perlman, 2004). This feeling may prevent individual from setting satisfactory relations (Wilbert and Rupert, 1986, Akt. Kılınc, 2005). It is emphasized that the loneliness increases when individuals had high stress level and low social interaction (Hawkey and Others, 2003). The finding of this study showing that there is a negative relation between life satisfaction and loneliness is also consistent with the results of the other research (Goodwin et. al. 2001).

Eğitim sisteminin yapı ve işleyişindeki yetersizliklerin aşılabilmemesinin, yetkin okul yöneticilerinin varlığıyla ilişkili olduğu savunulmaktadır. Yapılan çalışmalarda; okul yöneticilerinin, okullarda başarının anahtarı olduğu gözlemlenmiştir (Açıkalın, 1998, Karip ve Köksal, 1999). Yöneticilerin kurumsal başarıda belirleyici bir güce sahip olması, onun sahip olduğu bazı psikolojik özellikleri de ön plana çıkarmıştır. Çünkü yapılan araştırmalarda yöneticilerin mutlu ve neşeli olması, hayata olumlu bakması gibi duygusal özelliklerinin örgüt ortamına olumlu yansımaları bulunmuştur (Goleman, Boyatzis ve Mckee, 2002). Yöneticilerin sahip olduğu bu psikolojik özelliklerden bazıları, onların yalnızlık duyguları ve yaşam doyumları olabilir.

Genel anlamda yalnızlık, bireylerarası ilişkilerin ve sosyal etkileşimin niteliğinin zayıf olmasının yarattığı ruh halidir. Yalnızlık, bireyin çevresi ile ilişkisini azaltarak, kendi iradesi ile yaşadığı bir duygu halidir (Gün, 2006). Bu duygu hali, kişiye acı ve sıkıntı verebilir. Yine kişinin psikolojik, fiziksel ve sosyal bütünlüğünü etkileyebilecek bir tehlikeyi doğurabilir (Kozaklı, 2006). Sonuç olarak yalnızlık, daha çok bireylerarası engeller ve iletişimsizlik nedeniyle, bireyin çevresindeki insanları tehdit aracı olarak görmesi, yüksek düzeyde kaygı duyması ve insanlardan uzaklaşmasıdır (Yalom, 1999). Yalnızlık iki türde gerçekleşebilir. Bunlar; duygusal ve sosyal yalnızlıktır (Weiss, 1973). Duygusal yalnızlık; kişinin başka bir insana yakın bir bağlılığın olmamasından kaynaklanan, kaygı ve boşluk duygularının görüldüğü durumdur. Sosyal yalnızlık ise, sosyal ilişkileri kapsayan, sosyal ağın var olmamasından kaynaklanan, depresyon ve sıkıntı ile birlikte görülür (Kılınç, 2005).

Yalnız kişiler, sahip oldukları özellikler açısından çevresindeki insanlardan farklılaşmalar gösterir. Kendini yalnız hisseden kişilerin bu özellikleri şu şekilde sıralanabilir (Özodaşık 1989, Akgün 2001);

- Kendilerini çevresindeki insanlarla uyum içinde hissedemezler,
- Sosyal faaliyetlerin azlığı,
- Sorumluluk almaktan kaçınma,
- Arkadaşlık kurmakta zorluklar yaşama,
- İçer dönüktürler,
- İlişkilerde yüzeyseldirler,
- Olayları olumsuz yönde değerlendirme,
- Benmerkezci tutumlara bürünme.

Yalnızlık, bireyin tüm hayatını etkileyebilen bir duygudur. Kişinin dünyada kendini tek başına hissetmesine, yaşamının amaçsız ve yararsız olduğunu düşünmesine, boşluk ve terkedilmişlik duygularını yaşamalarına yol açabilir (Akgün, 2001). Bu duygu onların yaşama ilişkin algılarını, yaşamdan sağladıkları doyumlarını etkileyebilir. Dolayısıyla, kişilerin sahip oldukları yalnızlık duyguları, onların yaşamdan aldıkları doyumunu yani yaşam doyumlarıyla ilişkilendirilebilir.

Yaşam, kişinin işte ve iş dışında geçirdiği zamanı tanımlar. Yaşam doyumunu ise bir insanın ne istediği ve bunu sahip oldukları ile karşılaştırmasıyla elde edilir. Yaşam doyumunu, bireyin yaşama dair beklentileri ve bunların karşılanma düzeyi ile ortaya çıkan durumdur. Bu durum, bireyin iyi bir yaşamın ne olduğu ile ilgili kendi oluşturduğu ölçütlerle, yaşamının aile, okul, arkadaş gibi alanlarındaki niteliğini bir bütün olarak değerlendirmesi ile ortaya çıkar (Christopher, 1999). Yaşam doyumunu, mutluluk, moral ve iyi olma hali ile yakından ilişkilidir (Vara, 1999; Karabulut ve Özer, 2003). Aynı zamanda yaşamda mutlu olmanın önemli bir ögesidir (Diener, Emmons, Larsen ve Griffin, 1985). Hatta bir bütün olarak yaşamın bütün kalitesinin, pozitif olarak gelişimini etkileyebilecek bir güce sahiptir (Veenhoven, 1996).

Yaşam doyumunu üç bölümden oluşmaktadır. Birincisi, bireyin yaşamını dış ölçütlerle karşılaştırarak iyi oluş hali olarak tanımlanır. İkincisi, kendi yaşamını yargılamasının oluşturduğu duygu halidir. Üçüncüsü ise günlük ilişkilerin oluşturduğu memnuniyet halidir (Serin ve Özbek, 2006). Bunlar gösteriyor ki, bireylerin yaşam doyumunu birçok şeyden etkilenebilir. Bunlardan bazıları, günlük yaşamdan alınan mutluluk, yaşama yüklenen anlam, amaçlara ulaşma konusunda uyum, pozitif bireysel kimlik, fiziksel olarak bireyin kendisini iyi hissetmesi, ekonomik güvenlik ve sosyal ilişkilerdir (Schmitter, 2003).

Bireylerin yaşama bakışları, yaşama ait beklentileri ve bunun karşılanma düzeylerinin neden olduğu psikolojik bir özellik olan yaşam doyumunu ve bireyin yaşamla etkileşiminin zayıf olmasının yarattığı ruh hali olan yalnızlık duygusu, onların örgütsel yaşamını etkileyebilir. Bu durum, okul yöneticileri için de geçerli olabilir.

Okul yöneticilerinin sahip olduğu bir takım duygusal özellikler, okul içi pozisyonundan dolayı daha da önemli hale gelmiştir. Çünkü okul yöneticileri bulunduğu konum açısından örgütsel süreçlerin tamamını etkileyen bir pozisyondadır. Okul yöneticilerinin yalnızlık ve yaşam doyumlarına dönük algılamaları, yaşamın her alanını etkileyeceği gibi onların örgütsel yaşamlarını da etkileyecektir. Bunun sebebi ise,

yöneticilerin ruh halleri, liderin izleyenleriyle etkileşimini etkileyen en önemli güç olmasıdır (Goleman, 2007).

Bir lider olarak okul yöneticisinin karakterini; öngörülü düşünme, adalet, doğruluk, cesaret, sabır, özdenetimlik gibi özellikler oluşturmalarıdır (Aronson, 2003). Okul yöneticisi, iyiliksever bir tutum sergilemeli, sevgi, birlik ve bütünlüğün olduğu ortamlar oluşturmalarıdır (Bonstingl, 2000). Görülüyor ki, okul yöneticisinin davranışları çok önemlidir. Çünkü yöneticiler, astlarıyla sağlıklı iletişim kurduğu sürece, çalışanların iş doyumunu, mutluluğunu, çabasını, başarısını ve verimini artırır. Yöneticinin iletişim sürecindeki başarısı da kişilik özelliklerine bağlıdır. Öğretmenler, okul yöneticilerinin niyet ve düşüncelerini ifade ederken kullandığı kelime ve telaffuz tarzından bile etkilenir (Rebore, 2001).

Örneğin yalnızlığın ve yaşam doyumunun sebep olabileceği; sorumluluk almaktan kaçınma, arkadaşlık kurmakta zorluklar yaşama, ilişkilerde yüzeysellik, benmerkezci tutumlar, mutlu olmama, olumsuz bir kimlik gibi özelliklere sahip bir okul yöneticisi ne derecede yukarıda istenilen becerileri sergileyebilir? Bu sebepten dolayı, okul yöneticilerinin yalnızlık duygularının ve yaşam doyumlarının nelerden farklılaştığını tespit etmek önemli hale gelmiştir. Aynı zamanda okul yöneticilerinin yalnızlık duyguları ve yaşam doyumları gibi iki ruh hali birbirleriyle ilişkili midir? Bu sorunun cevabı da önemlidir. Çünkü birisine sahip olması diğerini tetikleyebilecektir.

Bu yüzden, okul yöneticilerinin yaşam doyumunu ve yalnızlık düzeyleri arasındaki ilişki ve bu özelliklerin bazı değişkenler açısından incelenmesinin alana olumlu katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırma, okul yöneticilerinin yalnızlık duyguları ile yaşam doyumları arasındaki ilişkiyi ve bunların bazı değişkenler açısından incelenmesini amaçlamaktadır. Araştırmanın genel amacına bağlı olarak aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Okul yöneticilerin yalnızlık düzeyleri ve yaşam doyumlarının puan ortalaması; hizmet yılı, öğrenim durumu ve gelir düzeyi değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir?
2. Okul yöneticilerinin yalnızlık duyguları ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Bu sorular kapsamında araştırma süreci tasarlanarak araştırma modeli oluşturulmuştur. Aşağıda araştırmanın yöntemi ve modeli hakkında bilgi verilmiştir.

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, evreni ve örneklemini, veri toplama araçları ile toplanan verilerin değerlendirilmesinde, kullanılan istatistiksel yöntemler rapor edilmiştir.

Araştırma Modeli

Bu araştırma, ilişkisel tarama modelindedir. Araştırma modelinde bağımlı ve bağımsız olmak üzere iki temel değişken vardır. Okul yöneticilerinin; hizmet yılı, öğrenim durumu ve gelir düzeyi araştırma modelinin bağımsız değişkenlerini oluşturmuştur. Okul yöneticilerinin yalnızlık duyguları ve yaşam doyumları ise araştırma modelinin bağımlı değişkenlerini oluşturmuştur. Araştırmada okul yöneticilerinin yalnızlık ve yaşam doyum düzeylerinin öğrenim durumu, gelir düzeyi ve hizmet yılı değişkenlerine göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir. Aynı zamanda, okul yöneticilerinin yalnızlık duyguları ile yaşam doyumları arasında anlamlı bir ilişkinin varlığı incelenmiştir.

Araştırma Grubu

Araştırmanın evrenini, 2007 yılında Türkiye'nin İç Anadolu Bölgesinde görev yapan ilköğretim okullarında çalışan okul yöneticileri oluşturmaktadır. Bu bölgede görev yapan okul yöneticisi sayısı 5311'dir. Okul yöneticileri, benzer özelliklere sahip oldukları için tesadüfi örnekleme yöntemi uygulanmıştır. Bu evren arasından tesadüfi küme örnekleme yoluyla seçilen toplam 530 okul yöneticisi, araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Örneklemin; %18'ini (n=96) Ankara'da, %2,7'sini (n=15) Çankırı'da, %4,6'sını (n=25) Eskişehir'de, %2,8'ini (n=15) Kırıkkale'de, %2,5'ini (n=14) Kırşehir'de, %18,3'ünü (n=96) Konya'da, %3,2'sini (n=17) Nevşehir'de, %4'ünü (n=22) Niğde'de, %12,2'sini (n=65) Sivas'da, %9,4'ünü (n=49) Yozgat'da, %5,2'sini (n=28) Aksaray'da, %3,2'sini (n=18) Karaman'da, %2,4'ünü (n=13) Kırıkkale'de ve son olarak %10,6'sını (n=57) Kayseri'de çalışan okul yöneticileri oluşturmaktadır. Örneklemini oluşturan yöneticilerin, 397'si bir sendikaya üye iken, 133'ü bir sendikaya üye değildir. Aynı zamanda okul yöneticilerinden 27'si bekar, 503'ü ise evlidir.

Veri Toplama Araçları

Yaşam Doyumu Ölçeği

Yaşam Doyumu Ölçeği: Diener, Emmons, Larsen ve Griffin (1985) tarafından geliştirilen “Yaşam Doyumu Ölçeği”, Köker (1991) ve Yetim (1991) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Yaşam doyumunu ölçen bu ölçek, beş maddeden oluşmakta ve her madde yedi seçeneğe göre değerlendirilmektedir. Bu ölçek likert tipinde 5’li derecelendirmeden oluşan kendini değerlendirme ölçeğidir. Köker (1991) ölçeğin üç hafta arayla uygulanan test tekrar test tutarlılık katsayısının .85 olduğunu belirlemiştir. Yetim (1991) ise düzeltilmiş split-half değerini .75 ve Kuder Richardson-20 değerini ise .78 olarak belirlemiştir. Bu çalışma kapsamında ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .79 olarak hesaplanmıştır. Yaşam Doyumu Ölçeği’nin araştırmanın örnekleme üzerinde yapılan güvenilirlik hesaplanmasında Cronbach Alfa Katsayısı 0,90 bulunmuştur.

UCLA Yalnızlık Ölçeği

Ucla Yalnızlık Ölçeği, bireyin algıladığı yalnızlık derecesini belirleyebilmek amacıyla Russell, Peplau ve Cutrona (1980) tarafından geliştirilmiştir. Ölçekte 20 madde yer almakta ve değerlendirme dörtlü likert tipi bir ölçek üzerinde yapılmaktadır. Puanların yüksek olması yalnızlık düzeyinin yüksek olduğunu ve puanların düşük olması ise yalnızlık düzeyinin düşük olduğunu ifade etmektedir. Ölçeğin Türkiye’deki geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Demir (1989) tarafından gerçekleştirilmiştir. Demir(1989), ölçeğin Türkçeye uyarlamasını yapmış ve ölçeğin güvenilirliği için yapılan çalışmada Cronbach Alfa Katsayısı .96 bulmuştur. Aynı zamanda test-tekrar test yöntemi ile elde edilen korelasyon katsayısını .94 olarak bulmuştur. Ölçeğin maddeleri 1-4 arasında derecelendirilmiştir. Puan aralığı 20-80’dir. Yüksek puanlar, yalnızlığın daha yoğun olarak yaşandığının göstergesi olarak kabul edilmektedir. UCLA Yalnızlık Ölçeği’nin araştırmanın örnekleme üzerinde yapılan güvenilirlik hesaplanmasında Cronbach Alfa Katsayısı 0,84 bulunmuştur.

Verilerin Toplanması

Araştırma örneklemine yukarıda belirtilen 14 il dahil edilmiştir. Örnekleme belirtilen illerdeki belirlenen okul yöneticilerine 600 veri toplama aracı gönderilmiştir. Geri dönen veri toplama aracı 587’dir. Geri

dönen ölçeklerden 57'si eksik işaretlemeden dolayı değerlendirmeye alınmamıştır. Toplam 530 veri toplama aracı değerlendirmeye alınmıştır.

Verilerin Analizi

Okul yöneticilerin yaşam doyumları ile yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Kat Sayısı Tekniği ile test edilmiştir. Okul yöneticilerinin hizmet yılları, öğrenim durumları, gelir düzeyleri değişkenlerine göre yalnızlık düzeyleri ve yaşam doyumları puanlarında farklılaşmanın olup olmadığını test etmek için, Tek Yönlü Varyans Tekniği uygulanmıştır. Anlamlı fark bulunan gruplar için, bu anlamlılığın hangi gruplar arasında olduğunu test etmek amacıyla Tukey testi uygulanmıştır.

Bulgular

Bu bölümde, araştırmanın alt problemlerine ilişkin yapılan istatistiksel analizler sonucunda ulaşılan bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir. Aşağıdaki tabloda okul yöneticilerinin yalnızlık ve yaşam doyumları düzeyleri genel olarak betimlenmiştir.

Tablo 1

Okul Yöneticilerin Yalnızlık ve Yaşam Doyumları Düzeyleri

	N	En düşük değer	En yüksek değer	\bar{X}	S
Yalnızlık	530	20.00	68.00	30.66	7.91
Yaşam Doyumu	530	5.00	35.00	23.36	5.74

Tablo 1'de okul yöneticilerinin yalnızlık ve yaşam doyum düzeylerinin, puan ortalamaları ve standart sapma değerleri görülmektedir. Yalnızlık ölçeğinde alınan puanların aralığı; 20-80'dir. Yüksek puanlar, yalnızlığın daha yoğun olarak yaşandığının göstergesi olarak kabul edilmektedir. Okul yöneticilerinin yalnızlık düzeylerinin puan ortalaması 30.66'dır. Okul yöneticilerinin, yalnızlık düzeyinin düşük olduğu söylenebilir. Yaşam doyumu ölçeğinden alınabilecek puanlar ise 5-35 aralığındadır. Okul yöneticilerin yaşam doyum düzeylerinin puan ortalaması 23.36'dır. Okul yöneticilerinin yaşam doyumlarının orta düzeyde olduğu söylenebilir.

Okul yöneticilerinin yalnızlık ve yaşam doyumları düzeylerinin hizmet yılı değişkenine göre yapılan istatistiksel sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Tablo 2

Okul Yöneticilerin Yalnızlık ve Yaşam Doyumları Düzeylerinin Hizmet Yılı Değişkenine Göre Anova ve Tukey Testi İstatistiksel Verileri

	Hizmet yılı	N	\bar{X}	S	F	p	Fark
Yalnızlık	1. 1-5 yıl	199	31.24	8.98	4.685	.010	1-2
	2. 6-10 yıl	163	29.03	7.19			2-3
	3. 11 yıl ve üstü	168	31.32	6.83			
Yaşam doyumunu	1. 1-5 yıl	199	23.49	5.66	.679	.508	-
	2. 6-10 yıl	163	23.77	5.47			
	3. 11 yıl ve üstü	168	23.05	6.01			

Yukarıdaki tablodan anlaşılacağı gibi okul yöneticilerinin hizmet yılı değişkenlerine göre yalnızlık düzeylerine ilişkin Tek Yönlü Varyans analizi sonucuna göre gruplar arasında anlamlı düzeyde farklılaşmanın olduğunu görülmüştür ($F_{(2;527)}=4.685$; $p<0.05$). Farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi amacıyla yapılan Tukey testi sonucunda hizmet yılı 1-5 yıl arasında olan okul yöneticilerinin yalnızlık düzeyleri, hizmet yılı 6-10 yıl arasında olan okul yöneticilerinininkinden anlamlı bir şekilde daha yüksektir. Yine hizmet yılı 11 yıl ve üstünde olan okul yöneticilerinin yalnızlık düzeyleri hizmet yılı, 6-10 yıl üstü olan okul yöneticilerinininkinden anlamlı bir şekilde daha yüksektir.

Okul yöneticilerinin yaşam doyum düzeyleri hizmet yılı değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşma göstermemiştir.

Okul yöneticilerinin yalnızlık ve yaşam doyumları düzeylerinin öğrenim düzeyine göre farklılaşması Tek Yönlü Varyans test edilmiş, farklılaşma var ise kaynağı Tukey testi ile bulunmuştur. Bulgular ise Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3 incelendiğinde okul yöneticilerinin öğrenim durumları değişkenlerine göre, “yalnızlık düzeyleri” puan ortalamaları; ön lisans mezunlarının 30.48; lisans mezunların 30.85 ve lisansüstü mezunlarının ise 26,15 olarak gözlenmiştir. Bu sonuçlara göre, okul yöneticilerinin yalnızlık düzeyleri, öğrenim durumu değişkine göre anlamlı düzeyde farklılaşmıştır ($F_{(2;527)}=3.449$; $p<0.05$). Yapılan Tukey testi sonucunda; lisansüstü öğrenim düzeyine sahip okul yöneticilerinin yalnızlık düzeyleri, hem ön lisans hem de lisans düzeyi öğrenimine sahip okul yöneticilerinin yalnızlık düzeyinden anlamlı bir şekilde daha düşüktür.

Tablo 3

Okul Yöneticilerinin Yalnızlık ve Yaşam Doyumları Düzeylerinin Öğrenim Durumu Değişkenine Göre Anova ve Tukey Testi İstatistiksel Verileri

	Öğrenim durumu	N	\bar{X}	S	F	p	Fark
Yalnızlık	1. Önlisans	127	30.48	7.38	3.449	.033	1-3
	2. Fakülte	383	30.85	8.11			
	3. Lisanüstü	20	26.15	4.04			
Yaşam doyumunu	1. Önlisans	127	23.48	5.811	.445	.641	-
	2. Fakülte	383	23.36	5.68			
	3. Lisanüstü	20	24.60	5.94			

Tablo 3'den anlaşılacağı gibi yapılan istatistiksel çözümleme sonucunda okul yöneticilerinin yaşam doyum düzeyleri, öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşma göstermemektedir.

Yine okul yöneticilerinin gelir düzeyi değişkenine göre yalnızlık ve yaşam doyum düzeylerine ilişkin yapılan istatistiksel çözümler aşağıda tabloda verilmiştir.

Tablo 4

Okul Yöneticilerinin Yalnızlık ve Yaşam Doyumları Düzeylerinin Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Anova ve Tukey Testi İstatistiksel Verileri

	Gelir Düzeyi	N	\bar{X}	S	F	p	Fark
Yalnızlık	1. 1000-2000 TL	406	30.78	7.82	1.441	.238	
	2. 2000-3000 TL	101	30.40	8.17			
	3. 3000 TL üstü	23	27.95	7.04			
Yaşam Doyumu	1. 1000-2000 TL	406	22.93	5.64	7.230	.001	1-2
	2. 2000-3000 TL	101	25.00	5.72			
	3. 3000 TL üstü	23	25.60	5.58			

Tablo 4'te görüldüğü gibi yapılan Tek Yönlü Varyans analizi sonucunda okul yöneticilerinin yalnızlık düzeyleri gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşma göstermemiştir.

Yine okul yöneticilerinin hizmet yılı değişkenlerine göre yaşam doyum düzeylerine ilişkin Varyans analizi anlamlı düzeyde farklılaşmanın olduğunu göstermiştir ($F_{(2;527)}=7.230$; $p<0.05$). Yapılan Tukey testi sonucunda gelir

düzeyi 1000-2000 TL. olan okul yöneticilerinin yaşam doyum düzeyleri gelir düzeyi 2000-3000 TL. arasında olan okul yöneticilerinden anlamlı bir şekilde daha düşüktür.

Okul yöneticilerinin yalnızlık ve yaşam doyum düzeyleri arasındaki ilişki Pearson Momentler Çarpımı korelasyon kat sayısı tekniği ile test edilmiş ve anlamlı düzeyde negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur ($r = -0.373$; $p = 0.000$).

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırmanın bulgularına göre okul yöneticilerinin yalnızlık duyguları, hizmet yılı değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmıştır. 6-10 yıl arasında hizmet yılına sahip yöneticiler hem 1-5 yıl hem de 11 ve üstü yıl arasında hizmet yılına sahip yöneticilerden anlamlı bir şekilde kendilerini daha az yalnız hissetmektedirler. Yöneticiliğin ilk yıllarında okula kendini yabancı hissetme, okuldaki diğer personel tarafından kabullenmede yaşanan zorluklar, okulda yeni politikalar ve yaklaşımlar uygulama istediğinin kabul görmemesi gibi bir takım olası etkenler okul yöneticilerinin yalnızlık duygularını tetikleyebilir. Young (1982), yalnızlığın zamana bağlı olarak üç tipini tanımlamıştır. Bunlar; geçici, durumsal ve kronik yalnızlıktır. En uzun süreni ise kronik yalnızlıktır. Bu da diğer yalnızlıkların tersine iki veya daha fazla yıl devam eder (Roscoe ve Skomski, 1989). Dolayısıyla okul yöneticilerinin yalnızlık duygusu daha sonraki yıllarda değişebilir. Bu değişimi, yöneticinin okulda kendisine sosyal bir çevre oluşturması, ortaya koyduğu vizyonun ve hedeflerin paylaşılması gibi muhtemel etkenler yalnızlık duygularını azaltabilir. 11 yılın üstünde okul yöneticilerinin yalnızlık duygularının yüksek çıkmasının, yaşlanmaya bağlı olduğu düşünülebilir. Çünkü yapılan araştırmalar sonucunda yaş ile birlikte yalnızlık duygusunun arttığı gözlenmiştir (Quay, 2002; Rokach, 2000).

Araştırma bulgularından birisi olan hizmet yılı değişkenine göre okul yöneticilerinin yaşam doyum düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Hizmet yılı arttıkça yaşam doyum düzeyinin artacağı beklenebilir; çünkü hizmet yılının artmasıyla bireyin iş ve kendi yaşamına ilişkin hedeflerini gerçekleştirebildiği düşünülebilirdi. Ama araştırma sonucunda anlaşılacağı gibi hizmet yılına göre okul yöneticilerinin yaşam doyumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Çalışmanın bu bulguları bazı araştırmacıların (Selçukoğlu, 2001; Avşaroğlu, Deniz ve Kahraman, 2005) elde ettiği sonuçlarla paralellik göstermiştir. Serin ve Özbek (2006), tarafından yapılan araştırmada okul yöneticilerinin yaşam

doyumlarında hizmet yılı değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu sonuç da araştırma bulgularıyla örtüşmemektedir.

Araştırmanın öğrenim düzeyi değişkenine göre okul yöneticilerinin yalnızlık düzeyleri anlamlı farklılık göstermiştir. Lisansüstü eğitime sahip okul yöneticileri hem lisans hem de ön lisans mezunu okul yöneticilerinden kendilerini daha az yalnız hissetmektedirler. Öğrenim düzeyi düştükçe okul yöneticilerinin yalnızlık duyguları artmaktadır. Öğrenim düzeyinin düşük olması kişinin yalnızlık yaşamasına neden olabilmektedir (Sarıhan, 2007). Eğitim düzeyi yüksek olan bireylerin kendilerini daha iyi ifade edebildikleri, duygularını ve düşüncelerini paylaşabilecek ortamlar bulmada daha başarılı oldukları düşünülebilir. Bu gibi özellikler onların kendilerini yalnız hissetmemelerini sağlayabilir. Araştırmanın bu sonucu, Batıgün (2005), Tan (2000), Alkan (1996) ve Kozaklı (2006) tarafından yapılan çalışmaların bulgularıyla örtüşmektedir.

Yine araştırmanın öğrenim düzeyi değişkenine göre okul yöneticilerinin yaşam doyum düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Okul yöneticilerinin eğitim düzeyi arttıkça yaşam doyumunun artması beklenirdi. Eğitimli bireyin kendini daha iyi tanıması, gerçekçi hedefler koyabilmesi gibi özelliklere sahip olabileceği düşünülürse eğitim düzeyi arttıkça yaşam doyumunun artması beklenebilirdi. Bu fikri desteleyen araştırmalar vardır. Deniz ve Yılmaz (2006) tarafından yapılan araştırmalarda eğitim düzeyi yüksek olan bireylerin yaşam doyumları, alt düzeyde eğitime sahip olanlarından anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur. Keser'in (2005) yaptığı çalışmada ise eğitim düzeyi yüksek olan bireylerin yaşam doyumlarını, alt düzeyde eğitime sahip olanlarından düşük bulmuştur. Bu iki sonuç, araştırma bulgusuyla örtüşmemektedir.

Araştırmanın diğer bulgularından birisi gelir düzeyi değişkenine göre okul yöneticilerinin yalnızlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Araştırmanın bu sonucu çok ilginçtir. Rubenstein ve Shaver (1982), 3500 kişi üzerinde yaptığı araştırmada; yalnızlığın, ümitsizlik, depresyon, sabırsız/aceleci sıklık ve kendini küçümseme ile ilişkili olduğunu bulmuştur. Bu gibi özellikler psikolojik ruh halidir. Bu gibi özellikler, bireyin ekonomik getirisinden kaynaklanabilir. Fakat araştırma sonucuna göre yalnızlık duygusunun ekonomik gelirle değil de daha çok diğer değişkenlere göre açıklanabileceği düşünülebilir.

Araştırmanın gelir düzeyi değişkenine göre, okul yöneticilerinin yaşam doyum düzeyleri anlamlı farklılık göstermiştir. Gelir düzeyi 2000 ile 3000 TL. arasında olan okul yöneticilerin yaşam doyum düzeyleri 1000 ile 2000 TL. arasında olan okul yöneticilerinden anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Bireylerin yaşama ilişkin beklentilerinin karşılanması ile ilişkili olan yaşam doyumu, bireylerin sahip olduğu ekonomik güçle ilişkilendirilebilir. Beklentilerin birçoğu sahip olunan ekonomik güçle karşılanabilir. Araştırmanın bu sonucuna bakarak bireylerin beklentilerinin ekonomik güçle karşılanabilir bir özelliğe sahip olduğu söylenebilir. Yaşam doyumu ile ilişkili olan iş doyumu, çalışanların aldıkları ücretten etkilenmektedir (Rose, 2003). Bunun da araştırma sonucunu desteklediği düşünülebilir. Ekonomik güç insanların gereksinimlerini gidermede önemli bir araçtır. Ayrıca ekonomik güç, başarı ve saygınlık için de geçerli bir ölçüt niteliğini korumaktadır (Gözüm, 1996). Herzberg, bireyin güdülenmesinde ekonomik etmenlere yer verir ve bu ihtiyaçlar giderilmedikçe başarılı olunamayacağını belirtir (Coşkun, 1994). Maslow'a göre insanlar, fizyolojik ve güvenlik ihtiyaçlarını karşılamak için para kazanmak zorundadır. Ekonomik güç insanların beklentilerini karşılamada önemli bir etkindir (Maslow, 1954).

Araştırmanın son bulgusu ise okul yöneticilerinin yalnızlık duyguları ile yaşam doyum düzeyleri arasında ters yönlü bir ilişki olduğudur. Yalnızlık, bireylerin arzuladığı sosyal ilişkilerle var olan sosyal ilişkiler arasındaki farkın artmasıyla oluşan olumsuz duygulardır (Perlman, 2004). Bu duygu, bireyin düşük sosyal beceriye sahip olmasını, biriyle doyum sağlayıcı ilişkiler kurmasını engelleyebilir (Wilbert ve Rupert, 1986, Akt. Kılınç, 2005). Yalnızlığın bireylerin yüksek strese sahip olduklarında ve düşük sosyal etkileşimlerinde ortaya çıktığı vurgulanmaktadır (Hawkley, Burleson, Berntson ve Cacioppo, 2003). Yalnızlık duygusu bireyin çevresiyle olan bütünlüğünü etkileyebilir. Aynı zamanda yalnızlık duygusu bireylerde yaşamı anlamlı görmeme, yönetilebilir görmeme gibi duyguların oluşmasına sebep olabilir. Bir kişinin dünyayı anlaşılabilir, yönetilebilir ve anlamlı olarak görmesi, onun yaşam doyumunu anlamlı bir şekilde açıklamaktadır (Çeçen, 2008). Dolayısıyla, yalnızlık duygusu ile yaşam doyumu arasında ters yönlü bir ilişkinin olması beklenebilir. Çalışmanın yaşam doyumu ile yalnızlık arasındaki bulgusu bazı araştırmacıların (Goodwin, Cook ve Yung, 2001; Schumaker, Shea, Monfries ve Groth-Marnat, 1993) elde ettiği sonuçlarla paralellik göstermiştir.

Araştırmanın sonuçlarına göre hizmet yılı değişkenine göre okul yöneticilerinin yalnızlık duyguları anlamlı bir farklılık gösterirken, yaşam doyumları anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Yine öğrenim düzeyi değişkenine göre, okul yöneticilerinin yaşam doyum düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık gözlenmiyorken, yalnızlık düzeylerinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Gelir düzeyi değişkenine göre ise, okul yöneticilerinin yalnızlık düzeylerinde anlamlı bir farklılık bulunmazken yaşam doyumlarında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Araştırmanın son

bulgusu ise, okul yöneticilerinin yalnızlık duyguları ile yaşam doyum düzeyleri arasında ters yönlü bir ilişki olmasıdır.

Hizmet yılı ve öğrenim düzeyi değişkenine bağlı olarak, okul yöneticilerinin yalnızlık düzeylerindeki farklılık dikkate alındığında öğrenim düzeyi düşük ve hizmet yılı 1-5 yıl, 11 ve üstü olan okul yöneticilerinin yalnızlık duygularını gidermek için tedbirler alınabilir. Gelir düzeyine bağlı yaşam doyumun artışı düşünüldüğünde okul yöneticilerinin ekonomik durumlarında iyileşmeler yapılabilir.

Yapılan alan taramasında okul yöneticilerinin yalnızlıkları ve yaşam doyumları ilgili çok fazla araştırmaya rastlanmamıştır. Bu sebepten dolayı, okul yöneticilerinin yalnızlık ve yaşam doyumları düzeyleri, farklı değişkenlerle incelenebilir.

Kaynakça/References

- Açıkalın, A. (1998). *Toplumsal, kurumsal teknik yönleriyle okul yöneticiliği*. Ankara: PeGem Yayıncılık.
- Akgün, E. (2001). Huzurevlerinde yaşayan yaşlı bireylerin algıladıkları yalnızlık duyguları ve yaşam kaliteleri üzerine etkileri. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Alkan, S. (1996). Hastanede yatan bireylerde yalnızlık. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Aronson, Edward, (2003). Ethics and leader integrity in the health sector. Unpublished master's doctor, Faculty of Management McGill University.
- Avşaroğlu, S., Deniz, M.E. & Kahraman, A. (2005). Teknik öğretmenlerde yaşam doyumunu iş doyumuna ve mesleki tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. *S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14, 115-129.
- Balcı, A. (2004). *Sosyal bilimlerde araştırma*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Batıgün A.D. (2005). İntihar olasılığı: Yaşamı sürdürme nedenleri, umutsuzluk ve yalnızlık açısından bir inceleme. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 16(1), 29-39.
- Bostingl, J. J.(2000). *Kalite okulları*. (Çev. Hayal Köksal), İstanbul: Dünya Yayınları.
- Christopher, J. C. (1999). Situating psychological well-being: exploring the cultural roots of its theory and research. *Journal of Counseling & Development*, 77, (2), 141-153.
- Coşkuner, A. (1994). İletişim becerisini geliştirme eğitiminin işgörenlerin iletişim çatışmalarına girme eğilimlerine, yalnızlık düzeylerine ve iş doyumlarına etkisi. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Çeçen, A. R.(2008). Üniversite öğrencilerinde yaşam doyumunu yordamada bireysel bütünlük (tutarlılık) duygusu, aile bütünlük duygusu ve benlik saygısı. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 4 (1), 19 -30
- Diener, E, Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1986). The satisfaction with Life Scale. *Journal of Personality Assessment*, 49 (1), 71-75.
- Demir, A. (1990) UCLA yalnızlık ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliği. *Psikoloji Dergisi*. 7 (23), 14-18.
- Deniz, M. E. ve Yılmaz, E. (2006). Üniversite öğrencilerinde duygusal zeka ve stresle başa çıkma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3 (25), 17 – 26.
- Hawkey, Louise C; Burleson Mary H.; Berntson , Gary G.;Cacioppo John T. (2003). Loneliness in everyday life:cardiovascular activity, psycosocial context and health behaviors. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 85 (1), 105-120.
- Goleman, D. (2007). *Sosyal zeka*. İstanbul:Varlık Yayınları.
- Goleman, D., & R., Boyatzis, and A., Mckee, (2002). *Yeni liderler*. İstanbul:Varlık Yayınları.
- Goodwin, R., Cook, O., & Yung, Y. (2001). Loneliness and life satisfaction among three cultural groups. *Personal Relationships*, 8, 225–230.
- Gözüm, S. (1996). Koruyucu sağlık hizmetlerinde görev yapan hemşire ve ebelerde iş doyumunu, tükenmişlik ve devamsızlığı etkileyen faktörlerin araştırılması. Yayınlanmamış doktora tezi, Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Gün, F. (2006). Kent kültüründe yalnızlık duygusu. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karabulut, Ö.Ö. ve Özer, M. (2003). Yaşlılarda yaşam doyumunu. *Geriatrici*, 6 (2), 72-74.
- Karip, Emin ve Köksal K. (1999). Okul yöneticilerinin yetiştirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 18, 193-207.
- Keser. A. (2005). İş doyumunu ve yaşam doyumunu ilişkisi. *Çalışma ve Toplum Dergisi*, 2005/4, 77-96
- Kozaklı, H. (2006). Üniversite öğrencilerinde yalnızlık ve sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkilerin karşılaştırılması. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Köker, S., (1991). Normal ve sorunlu ergenlerin yaşam doyumunu düzeylerinin karşılaştırılması. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi , Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kılınc, M. (2006). Nstitutional environment and place attachment as determinants of elders' life satisfaction. Unpublished master's thesis, The Graduate School of Social Sciences of Middle East Technical University.

- Kılınc, H.(2005). Ergenlerin yalnızlık düzeyleri ve kişilerarası ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü.
- Maslow, A.H. (1954). *Motivation and personality*. NewYork: Harper and Row.
- Perlman, D. (2004). European and Canadian studies of loneliness among seniors. *Canadian Journal on Aging*, 23, 181–188.
- Rebore, R. W.(2001). *The Ethics of educational leadership*. Ohio:Merrill Prentice Hall.
- Rokach, A. (2000). Loneliness and the life cycle. *Psychological Reports*, 86, 629-642.
- Rose, M. (2003). Good deal, bad deal? job satisfaction in occupations. *Work, Employment and Society*, 17 (3), 506-513.
- Rubenstein, C. M. & Shaver, P. (1982). The experience of loneliness. In L. A. Peplau & D. Perlman (Eds.), *Loneliness: A sourcebook of current theory, research and therapy* (p. 206-223). New York: Wiley
- Russell D, Peplau LA, Cutrona C.E. (1980). The revised UCLA Loneliness Scale: Concurrent and discriminant validity evidence. *J Pers Soc Psychol*, 39,472-480.
- Quay, L.C. (2002). Personel and family effect on loneliness. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 13(1), 97-110.
- Özodaşık, M. (1989). Yalnızlığın çeşitli değişkenlerle ilişkisi (atılgnalık, durumluk-sürekli kaygı, depresyon ve akademik başarı). Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sarıhan, C. Ö. (2007). Engelli çocuğa sahip olan ve olmayan annelerin, aile işlevlerini algılamaları ile yalnızlık düzeylerinin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü.
- Schmitter, A. C. (2003). Life satisfaction in centenarians residing in long-term care. 21.02.2008, <http://www.mmhc.com/articles/NHM9912/cutillo.html>.
- Schumaker, J. F., Shea, J. D., Monfries, M. M., & Groth-Marnat, G.(1993). Loneliness and life satisfaction in Japan and Australia. *The Journal of Psychology*, 127, 65–71.
- Selçukoğlu, Z. (2001). Araştırma görevlilerinde tükenmişlik düzeyi ile yalnızlık düzeyi ve yaşam doyumu arasındaki ilişkinin bazı değişkenler açısından değerlendirilmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Serin, N.G. ve Özbek, B. (2006). Okul idarecilerinin duygusal zeka beceri düzeyleri ile yaşam doyumunu yöneticilik deneyimleri ve cinsiyet açısından incelenmesi. *Uluslar arası Duygusal Zeka ve İletişim Sempozyum Bildiri Kitabı*, İzmir:Ege Üniversitesi, İletişim Fakültesi, ss.23-30
- Tan, D. (2000). Lise Öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri ile denetim odaklarının sile destek düzeyleri ve özlük nitelikleri açısından karşılaştırılmalı olarak incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Vara, Ş. (1999). Yoğun bakım hemşirelerinde iş doyum ve genel yaşam doyum arasındaki ilişkilerin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisan tezi. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Veenhoven, R. (1996). *The study of life satisfaction*. In: W. E. Saris, R. Veenhoven, A. C. Scherpenzeel, & B. Bunting (Eds). A comparative study of satisfaction with life in Europe. Budapest: Eötvös University Pres.
- Yalom, İ. (1999). *Varoluşçu psikoterapi*. İstanbul:Kapakçı Yayınevi.
- Yetim, Ü. (1991). Kişisel projelerin organizasyonu ve örüntüsü açısından yaşam doyum, Yayınlanmamış doktora tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Young, J.E. (1982). *Loneliness, depression and cognitive therapy: Theory and application*. In L. A. Peplau & D. Perlman (Eds.), *Loneliness: A sourcebook of current theory, research and therapy* (p. 379-406). New York: Wiley.
- Weiss, R.S. (1973). *Loneliness: The experience of emotion and social isolation*. Cambridge: MIT Press.
- Wilbert, J. R. & Rupert, P. A. (1986). Dysfunctional attitudes, loneliness, and depression in college students. *Cognitive Therapy and Research*, 10 (1), 71-77.

İletişim/ Correspondence:

Dr. Ercan YILMAZ
Selçuk Üniversitesi
Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi
ercanyilmaz70@gmail.com

Received: 13/12/2008
Revision received: 22/03/2009
Approved: 30/05/2009